

M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. ^{Ref.}
^{Ser.} 1406

Title: *Padma Puana*

incomplete

1406

:	:	Padma Purāṇa	:	Title
:	:		:	Author
:	:		:	Editor
:	:		:	Year, Vols.
:	:		:	Publisher
1406 :	:		:	Remarks

अथ शंखचक्रादिरादिभिः समथना॥

श्रीरामायनम॥ मधुपतयेनमः॥ दिलीपउवाच॥ जगन्सर्वमावह्यहरिर्नक्तिः सुधाकये॥ शृणु
तस्तवृत्तिर्मेहरिर्नक्तिः सुखावहा॥ तावन्नयमहाज्वालवृत्तिः सततं नृणां॥ संतप्तानां मुनिश्रेष्ठ
हरिर्नक्तिः सुधासर्वः॥ १॥ अविना किमन्य छशरणं नवारण्ये नयानके॥ तस्माच्च विस्तरेणाद्य नक्ति
नेदानमहामुने॥ उपास्यमानान् कथयामुनिभिः परमात्मनः॥ २॥ वसिष्ठ उवाच॥ साधुपुण्ड्रसिराजं
द्रसंसारोत्तारणं नृणां॥ विजुंठस्य परेशस्य नक्तिर्नित्यं सुखावहा॥ ३॥ एवमेव महापुण्ड्रः केलाशशि
खरेपुराप्रपञ्चजिरिजादेवीशंकरं लोकवन्दितं॥ पापार्थक्यवादा देवदेवमहादेवत्रिपुरद्वुसुरेश्वर॥
विष्णुर्नक्तिः समाचक्षुमुक्तिदां सर्वदहिनां॥ ४॥ उपास्यनेदानमंत्राश्चातत्पूजाविधयस्तथा॥ तस्य
विष्ठाः स्वरूपं च॥ तद्भिन्नविगुणादयः॥ तस्य लोकस्वरूपं च॥ यं प्राप्य न निवर्तते॥ सर्गस्थितितयं येन
करोति भगवान् हरिः॥ ५॥ यज्जलान निवर्तते तद्दाम परमं हरेः॥ येन को न च तत्तेन साधुना परमं पदं॥
श्राद्धसूर्योदयादुद्धतिर्नवधर्मसाधनी॥ श्राद्धकाले न कुर्वीत यावत्तच्छिडावसातनं॥

सती कावेच हो मेव मार्य प्रातः समाहितः। मंत्रस्योच्चारणे विद्वान् धारयेद्बुद्धिं पुं हूँ ॥ १८ ॥
 प्राप्नुवंति नराः पापादिषया सक्तचेतसः। विस्तरेण मयि प्रीत्या ब्रूहि सर्वमेषाणतः ॥ १९ ॥ इति ह्येषा
 महादेव्या हरस्त्रिपुरदाहकः। उवाच परया प्रीत्या नमस्कृत्य जनोर्दनं ॥ २० ॥ श्रीमहादेव उवाच।
 साधुसाधु महादेविसर्वलोकहितेष्णिणि। साधुष्टुभिसि मां देवि श्रीशामाहात्म्यमुत्तमं ॥ २१ ॥ धन्या
 सि तत्र तत्त्वसि विष्णुभक्ता सि पार्वति। परिउष्टोस्मि भद्रं तेशीत्तरूपगुणैः सदा ॥ २२ ॥ असंवस्था
 मि गिरिजेतगवद्वक्त्रिमुत्तमं। तन्मंत्राणां विधनं वस्वरूपं चास्य शाङ्गिणः ॥ २३ ॥ तव नाशयणो वि
 ष्णुर्जगन्नाथश्च पार्वति। माहात्म्यं वासुदेवस्य यच्च क्वं तत्तु वक्तुं। सर्वेपनिषदर्थं च वेदांतपरि
 निश्चितां अशक्यं तन्मया वक्तुं ब्रह्मणापि स विस्मृतं ॥ २४ ॥ तस्येदानीं निदानित्यं शृणु वक्षिष्यक
 यत्। आद्यं तु वेदेषां प्रोक्तं शंखचक्रांकनं हरेः ॥ २५ ॥ धारणं चोद्दिपुं ह्रीं ह्रीं तन्मंत्राणां च प
 उदकी शब्दं चांज्ञात पतिता पापदर्शनाः। दृष्ट्वा दोषेर्न बाध्यते ललाटतिलकं परि

रातः संध्यादिदेवार्थं त्रिवेधं धारयेच्छिः। आद्यं कृतं तु मंत्रां प्रोक्तं तातोक्तं न धारयेत् ॥ २६ ॥ पुं हूँ सदा धार्यं श्रोते स्मार्ते च वर्मलिः। आद्यं कृतं तु मंत्रं
 रिग्रहः। अर्चनं च जपध्यानं तन्मस्कराणं तथा ॥ २७ ॥ कीर्तनं श्रवणं चैव वंदनं पादसेवनं। तत्प्रादो
 दकसेवा च तन्निवेदितनोजनं ॥ २८ ॥ तदन्येषामसेवा च द्वादशीव्रतनिष्ठता। तुलस्यर्पणं विष्णो
 र्देवदेवस्य शाङ्गिणः ॥ २९ ॥ नक्तिः षोडशध्याप्रोक्ता भवबंधविमुक्तये। सर्वेषामेव देवानां ममापि पुरु
 षोत्तमः ॥ ३० ॥ पूजनीयो हरिर्नित्यं ब्राह्मणानां विशेषतः। तस्मात्तु ब्राह्मणो नित्यं विधिना पूजयेद्द
 रिं। रत्नचिह्नं रंजितः श्रीशः पदं प्राप्नोत्यशंसयः। शंखचक्रांकनं कुर्यात्तु ब्राह्मणो बाहुमूलयोः ॥ ३१ ॥
 कृताग्निनिव संतर्प्य सर्वपापापनुत्तये। चक्रं वा शंखचक्रं वा तथा पापं चायुधनिवा ॥ ३२ ॥ धारयि
 चैव विधिवद्ब्रह्मकर्म समा रमेत्। अग्नितप्तं पवित्रं च ध्यात्वा वेवाहुमूलयोः ॥ ३३ ॥ तत्क्रायम
 पुरंधोरं याति विष्णोः परंपदं चक्रं। विह्वलं न स्तुयः पूजयति केशवं। वसवं विफलं याति पू
 जासं च जपादिकं ॥ ३४ ॥ अ॥ भग्नितप्तेन चक्रेण ब्राह्मणो बाहुमूलयोः। अंकयिचा जपं नमंत्रं स
 नकरा विष्णुं वा कुर्यात्तन्तिर्यक् न च तस्मिन्। न कुर्याच्च दनेने बुधं नृजं न दत्तं च नः। अ॥ त्रिकूचं दनं तस्मत्प्राप्तो यैव उच्यते। अ॥ त्रिकूचं दनं तस्मत्प्राप्तो यैव उच्यते ॥ ३५ ॥
 अ॥ त्रिकूचं दनं तस्मत्प्राप्तो यैव उच्यते ॥ ३६ ॥

स्त्रावाउमृदाऊपीतु कुवावेवउ नस्मना देवान न्यचि गंधेन त्रिपुंड्रं भरयेद्भिः ॥ सुखं ज्ञाना मयं धर्मं विष्ठा विष्ठा विष्ठा ॥
 सारान्मोहनायवेत् ॥ सुदर्शनं तापयिचाव क्लितं द्विजो त्रमाः ॥ उपनीय विष्णवे नृप ॥
 आ कर्म सुयोजयेत् ॥ वक्रविह्व विहीनं उयः ॥ आ दे तो जयिष्यति ॥ व्यर्थं न वतित सर्वं नि
 राशाः पितरो गताः ॥ विष्णु चक्रा कितं विप्रं पूजये सर्व कर्मणि ॥ विष्णु चक्र विहीनं उय नतः प
 रिवर्जयेत् ॥ दद्यौ जो भू हिरणादि चक्रा कितं विमूर्त्तये ॥ यदत्तं चक्र हीनाय त सर्व मसुराय
 वो ॥ ३॥ अ ॥ ४ ॥ सितप्रेन चक्रेण बाहु मूलेषु लो छिताः ॥ ते सर्वे पाप निर्मुक्ता यांति विष्ठाः परंपदं ॥
 दुता ग्नि तप्त चक्रेण शरीरं यस्य विह्वितं ॥ तेन तीर्था निय शंश्रु लभते नाश्र त संशयः ॥ ३॥ अधुवा
 विधिना चक्रं ब्राह्मणः पतितो भवेत् ॥ प्रहंति स्पर्श रहितो वा सुदेवो जनार्दनः ॥ ३॥ तथैव ब्राह्मणो
 देवि विष्णु चक्रेण विह्वितः ॥ तस्मात्पतित संसर्ग पापौघ दहनं हरेः ॥ ३॥ प्रत संविभृया चक्रं शं
 न देवानां च नृणां च ॥ आ देना भ्यं गे च श्रु दतः ॥ गोपी चंदन लेपं वि त्पवं मसुर ब्रवीत् ॥ विमुखाः सर्व देवास्तु आ दं व निष्कृ तं न वेत् ॥ अ न्यं
 ॥ करतल स्मिः ॥ श्रु दस्तु नर दं दं जेव ॥ ३॥

उर्ध्वपुं सदा वाचं श्रोते स्मार्त्तं च कर्मणि ॥ आहु कावे उ सं प्राप्ते कर्त्तुं नीयं प्रयत्नतः ॥
 खं व नृज मूलयोः ॥ स्त्री शूद्राणां सदा धर्म्यं चंदने न सुगंधिना ॥ ३॥ बाहु मूले लिखे चक्रं ॥ तप्तं च वा
 लणस्य वि ॥ तप्ते निवां कनं ऊर्या ब्राह्मणस्य विष्णवे नतः ॥ ३॥ श्रोतस्मार्त्ता दि सिध्यर्थं मात्रा सि
 धेतथैव च ॥ हरेः पूजा विष्णो नाथं चक्रं धर्म्यं विष्णवे नतः ॥ ३॥ विष्णवे सवस्ये च प्रसिध्यर्थं ज्ञान सिध्ये
 विशेषतः ॥ प्रत प्रशंख चक्राभ्यां दुवा होम विष्णवे नतः ॥ ३॥ अन्ये न दाहये दात्रं ब्राह्मणो हरितं
 छनात् ॥ शंख चक्र गदा खड्ग शार्ङ्ग गान्धे हरे रपि ॥ ४॥ न तदुणे दं दं गं नान्य दग्धे हति क्रियाः ॥
 अचक्रं धरणं विप्रं दूरतः परिवर्जयेत् ॥ ४॥ आ पा क मित्र ने होत लोके विप्र म विष्णवे ॥ विष्णवे
 वर्त्त वर्त्त बाह्योपि पुनाति नृव नत्रयं ॥ ४॥ तस्मात्तु विधिना चक्रं धर्म्यं विप्रैः शुभानने ॥ ब्राह्मणे मं
 त्र सिध्ये व ज्ञान सिध्ये विमुक्तये ॥ ४॥ अ प्रा त्तम महात्मानो विष्णु चक्रेण लो छिताः ॥ विष्णु चिह्न
 हरे ॥ गचा हस्त पुरी रम्यां विप्रः तस्मा युधं विना ॥ न तेषा मं ने दाह शु निषि चेत् ॥ नृ मि म धूतः ॥

विहीनास्तु प्राकृताः पतितास्तथा ॥ ४४ ॥ सर्वाश्रमेषु वसतां ब्राह्मणानां विशेषतः ॥ विधिनान्वेष्यत्वं च
 कंधार्यं हि श्रुतिनो दनात् ॥ ४५ ॥ महोपनिषदि प्रोक्तं शंखचक्रादिधारणं ॥ तथैव सा स्त्रियजुषिस्त
 विप्रोक्तं शुभानने ॥ ४६ ॥ पवित्रं चरणं नेमीरविचक्रं सुदर्शनं ॥ सहस्रारं प्रलतिवृत्तं लोकक्षीरं म
 होजसं ॥ ४७ ॥ नामानि विष्णुचक्रस्य पर्यायेण निबोधमो ॥ तथैव इति हासेषु पुराणेषु च चरते
 ॥ ४८ ॥ तस्मान्नु विधिवद्वायोः शंखचक्रदयस्तथा ॥ ब्राह्मणानां विशेषेण विष्णवानां विशेषतः ॥ ४९ ॥
 ये कंधारे ॥ ५० ॥ सोहादितं धूपं पवित्रं लोडितामूलेर्वाङ्गोः परमात्मनो हरेः ॥ संतारयिष्यामवसाग
 रं महत्पदं याति परेशलोकं ॥ ५१ ॥ शंखचक्रादिनिर्वाह्यमंतरं वीतयणतः ॥ बाह्यान्तरतः शुद्धो
 विष्णवः समुदाहृतं ॥ परातस्माच्चक्रादि विद्धं उप्रथमं विष्णवं स्मृतं ॥ अंतरं स्मरदोषादि

तस्मात्तु तसी नतिनाहमाजाये वा जलारप्रलवे तस्य इह पुं ॥ ५२ ॥ ये बाहुभूतपरिविद्धिन शंखचक्रा सुखेस्तवा भुवनमाश्रयि
 रयति ॥ ५३ ॥ होमाग्निस्तप्तपवित्रलोडिताः मूले उवाङ्गोः परमात्मनो हरेः ॥ संतारयिष्यामवसागरं महत्पदं याति परेशलोकं ॥ ५४ ॥

विमुक्तिः स्वात्मदर्शनं ॥ ५५ ॥ सर्वभूतहितं शांतिरिन्द्रियाथैष लोभुता ॥ पुत्रदारा घसंगव्ययोगा
 म्यासरतिस्तथा ॥ ५६ ॥ अनन्यभक्तियोगेन परेशस्या ॥ सिद्धिर्भवेन्नंतस्माच्चक्रादिहेतीनां
 अंकनं विष्णवं स्मृतं ॥ ५७ ॥ चक्रादिविद्धं रहितो विष्णववं न लभ्यते ॥ इतिते सर्वमाख्यातं चक्रध
 रणलक्षणं ॥ ५८ ॥ विधनं मे वदीक्ष्यायाः वक्ष्यामि गिरिजे पुनः ॥ इति श्री पद्मपुराणे उत्तरखंडे
 उमामहेश्वरसंवादे श्रीसुदर्शनामंत्रिशोधप्रकरणे ॥ ६० ॥ श्रीमहादेव उवाच ॥ उद्धृष्टं पुं ह्यस्य महा
 त्म्यं वक्ष्यामि शुभदर्शने ॥ क्षरणादेव मुच्येत नवबंधाद्भिजोत्तम ॥ उद्धृष्टं पुं ह्यस्य मध्ये तु विशाले
 सुमनो हरे ॥ लक्ष्म्या साद्धं समासीनो देवदेवो जनार्दनः ॥ ६१ ॥ तस्माद्यस्य शरीरे तु उद्धृष्टं पुं ह्य
 ते भवेत् ॥ तस्य देहे न गवतो विमलं संधिरं शुभं ॥ ६२ ॥ तस्मात्सर्वेषु तीर्थेषु सर्वयज्ञेषु दीहितः

अरये दुर्द्ध पुं दुंयोमदाशुनेणवेस्तवः॥४॥ उर्द्ध पुं दुधरोविप्रः सर्वलोकेषु पूजितः॥ विमा
 नवरमारुहं याति विस्तोः परंपदं॥ अरये दुर्द्ध पुं दुं उत्रिसंधा सुद्धिजोत्रमः॥ सर्वपापविशु
 द्ध्यर्थमिष्टापूर्त्तफलैप्रदं॥५॥ उर्द्ध पुं दुधरं विप्रं दृष्ट्वा पापिः प्रमुच्यते॥ नामस्मृत्वा तथा तत्क्या सर्व
 दानफलं लभेत्॥६॥ उर्द्ध पुं दुधरं विप्रं यः श्राद्धे भोजयिष्यते॥ नामस्मृत्वा तथा तत्क्या सर्वदानफले
 लभेत्॥७॥ उर्द्ध पुं दुधरं विप्रं यः श्राद्धे भोजयिष्यते॥ आकल्पकोटि पितरस्तस्य वृत्तान संशयः॥
 ॥ उर्द्ध पुं दुधरोयस्तु कुर्याद्वा दं शुभानने॥ कल्पकोटि सदस्यानि वि कुठे वा समाप्नुयात्॥
 यज्ञरानतपश्चर्या जपहोमादिकं च यत्॥ उर्द्ध पुं दुधरः कुर्यात्तस्य पुण्यमनंतकं॥१०॥
 उर्द्ध पुं दु विहीनस्तु किंचि कर्म करोतियः॥ दृष्ट्वा पूर्त्तादिकं सर्वं निःफलं स्यान्त संशयः॥११॥

४
 ४

तत्तत्कर्म विना विप्रं पुण्यस्त्री कुंकुमं विना॥ द्वावेतौ गहि तौ लोके दिवेषि च वर्मणि॥ उर्द्ध पुं दु विना यस्मिन् शान सदृशं मुखं॥ अवलोक्य मुखं
 यच्छरीरं मनुष्याणां उर्द्ध पुं दु विवर्जितं॥ द्रष्टव्यं नेव त किंचि नश्मश्मान सदृशं सत्तवेत्॥१२॥ तेषामा-
 उर्द्ध पुं दु विहीनस्तु संधा कर्म समाचरेत्॥ क्षतम सर्वं राक्ष संनित्यं नरकं वाधि गच्छति॥१३॥ दित्युभव-
 उर्द्ध पुं दुधरोविप्रो मृदाशुनेणवेदिकः॥ नतिर्यश्च अरयेद्वि दानमपि कस्य चंदनेनापि कदा
 चनः॥१४॥ विप्राणाम् उर्द्ध पुं दु स्यात्तिलकं उमहीभृतः॥ पट्टाकारं च विशेषानां मृदाणां उत्रि
 पुं दु कं॥१५॥ उर्द्ध पुं दु मृदा कुर्यात् कस्य तिलकं तथा॥ पट्टाकारं चंदनेन भस्मानेव त्रिपु दु कं॥१६॥ जादयेन
 स्नात्वा मृदा उर्द्ध पुं दु स्याद्दुवासे वतु न स्मना॥ देवानभ्यर्च्य गंधेन त्रिपु दु धारयेद्विजः॥१७॥
 उर्द्ध पुं दु उ सर्वेषां न निषिद्धं कदाचन॥ अरयेत् रुद्रिया वेश्या विस्तु नक्ता भवेद्यदि॥१८॥
 विप्राणां निवधायं स्यात्त्रिर्यु क्पुं दु कदाचन॥ नारायणपदं द्दं दैव कशर एं ब्रजा॥१९॥
 तविकाहेन वा न्येन श्राद्धे ने व स तदे गोपी चंदन संपदं॥ ननु र्पा देषु विद्विजः॥२०॥ एवमुवाचु यानारी मुक्त कशा तथे वव तनाटे कुंकुमं दृष्ट्वा निरा-
 चित्तरो गताः॥२१॥ मुक्त कशा दु यानारी रक्ते वस्त्रा वृथं चतः॥ हसन्ते वदन्ते च विवत्रिराशाः पितरो गताः॥२२॥

तेषामा-
 दित्युभव-
 जादयेन

शब्दादिदेव नारी निरुद्धं पुं दुस्य धारणात् फलं स्वर्गं नृनकातिः प्राप्यते स्वर्गसंपदः ॥२॥

सर्वलोकेश्वरः साक्षाद्वा त्रिभुवनेश्वरः समापि नारदस्यापि प्रोक्तवान् मंत्रमुत्तमं शो
नकादिमहर्षीणां निमिषारण्यवासिनां ॥२०॥ नारदः प्रददौ मंत्रं प्रपन्नं शरणागतं एतदुस
तमं राजन् न जानंति महर्षयः ॥२१॥ देवताश्च न जानंति सिद्धाः साध्याश्च दानवाः अहं च प्रा
प्तवान् मंत्रं स क्विपुत्रात् पराशरात् ॥२२॥ इदं रुस्यं ग्रामं लक्ष्मी नारायणा कथं राजन् त
वापि वक्ष्यामि प्रपन्नं शरणागतं ॥२३॥ दद्यात्परतरं मंत्रं नास्ति सत्यं ब्रवीमि ते दद्यात्परतरं
धर्मं नास्ति लोकेषु किंचन ॥२४॥ सत्यं सत्यं पुनः सत्यं ब्रह्मण कथ्यते पुरा नारायणा तुरो
देवो नास्ति मुक्तिप्रदो नृणां ॥२५॥ नारायणा देवदेवा दन्येषां सर्वे ननु ब्राह्मणा नां कुलोद्
तो न स्मधारी भवेद्यदि ॥२६॥ वर्जयेत्तादृशं देवि मद्यो हिष्टवदं यथा त्रिपुं दुं शूद्रकल्याणं
नोपीवं न पुं दुं उस्त्रीणां धर्मः सनातनः पुं दुं हीना सु नारी पुनर्नृरा युक्तयो न वेत् ॥२७॥

पुं दुस्य मंत्रिकां त्यक्तान्य इव एव धारणात् सुवासिन्या मुखं दृष्ट्वा सूर्यमालो ब्रूये तदा ॥२८॥

शूद्राणां च तथेति तं त्रिपुं दुं धारणाद्विप्रः पतितः स्यान्न संशयः ॥२९॥ एकांतिनो महाभागाः स
र्वभूतहिते रताः सांतरालं प्रकुर्वन्ति पुं दुं हरिपदात्ततिर ॥३०॥ हरेः पादात्ततिं धार्य मूर्द्धं पुं दुं म
नो हरं दंडाकारं शुभो नाहं मध्ये छिद्रं प्रकल्पयेत् ॥३१॥ तस्मात् छिद्रान्वितं पुं दुं दंडाकारं सु
शोभनं विप्राणां सततं धार्यं स्त्रीणां च शुभदर्शने ॥३२॥ नासाद्विकेशपर्यंतं दंडाकारं सुशो
भनं मध्ये छिद्रं समायुक्तं श्वशराश्च तं हरिर्भूदिरं ॥३३॥ उर्ध्वं पुं दुं स्य मध्ये उविशाले सुमनो
हरेः सांतराले समासीनो हरिस्तत्र श्रिया सह ॥३४॥ निरंतरालं यः कुर्याद् उर्ध्वं पुं दुं द्विजाधमः ल
लाटे तस्य सततं शुभः पादं न संशयः ॥३५॥ तस्मात् छिद्रान्वितं पुं दुं सह रिचसुखावहं धार्यं
ब्राह्मणो नित्यं हरिः सालोक्यसिद्धये ॥३६॥ आदाय परया भक्त्या विकटाद्रोगृहे मृदं ॥३७॥
असं जसूतके चैव विवाहे पुत्रजन्मनि ॥ उर्ध्वं पुं दुं न कुर्वीत तिर्यक् पुं दुं समाचरेत् ॥

उर्द्धपुं दं विनानारी यत्नस्य नं करोति या न गृह्णाति हरिस्तत्र गृह्णाति ब्रह्मराक्षसाः ॥
 रये इर्द्धपुं द्राणि हरेः सायुज्य सिद्धये ॥ श्रीलक्ष्मणस्य मूलान्मृदमादाय नक्तिनः ॥ धारये
 इर्द्धपुं द्राणि हरिस्तस्य प्रसीदति ॥ ३५ ॥ धारवत्यां मुने रम्ये वासुदेव गृहे तथा तत्रोद्भवां मृदं
 शुभ्रौ मादाय द्विज सत्तमः ॥ ३६ ॥ धारये इर्द्धपुं द्राणि सर्वकामफलप्रापये ॥ आदाय परया नत्वा
 तया जेगा तीरोद्भवां मृदं ॥ तथा धृतोर्द्धपुं द्रसु सर्वयज्ञफलं लभेत् ॥ आचंदनं च हरिद्रां च तथा
 च स्माग्निहोत्रजं ॥ सर्वं तस्य करे प्रो मुक्तमूर्द्धपुं द्रस्य धारणात् ॥ ३७ ॥ यत्र दिव्यं हरिद्रं तस्यै
 व मृदया हरेत् ॥ ३८ ॥ श्यामं शोभितं करं प्रोक्तं रक्तं वश्यकरं तथा श्रीकरं पीतमित्याहुः ॥ श्वेतं मो
 दं प्रदं शुभं ॥ ३९ ॥ वर्तुलं तिर्यज्जिह्वं रुक्मदीर्घं तरंतनुवक्रं विरुद्धं बद्धाग्रं तिनस्रं लंपटं
 च तै ॥ ४० ॥ अशुभं रुद्धमासकं तनं गुलीकलितं विजं धमपस व्यं च पुं द्रमादुरनर्थकं ॥ ४१ ॥

पदाह्नीतिः आत्मनो निक्षारय मध्ये छिद्रं उर्द्धपुं द्रा धारय तिस्रि यश्च प्रियतमो न वति स पुण्यवा
 अपारम्य नासिका मूलं ललाटे तं लिखेन्मृदा ॥ नासिकायास्त्रयो भागानासामूलं प्रचक्षते ॥ समु
 ४२ ॥ समारम्य भ्रुवोर्मध्यमंतरालं प्रकल्पयेत् ॥ द्वंगुलं च गुलं वापि मध्ये छिद्रं प्रकल्पयेत् ॥ भाग
 पर्वताग्रे नदीतीरे विचित्रमूले जलाशये ॥ सिंधुतीरे च वल्मीके हरिद्वेने विशेषतः ॥ ४३ ॥ विष्णोः
 स्नानोदकं यत्र प्रवाहयति नित्यदा ॥ पुं द्राणां धारणां र्थाय गृह्णीयात्तत्र मृत्तिकां ॥ ४४ ॥
 श्रीरंगे वं कलाद्रौ च श्रीकूर्मे धारके मुने ॥ प्रयागे नारसिंहाद्रौ वाराहे उलसीवने ॥ ४५ ॥ गृहीत्वा
 मृत्तिकां तत्प्राविश्यात्तदा जलैः सह ॥ धृत्वा पुं द्राणि चांगेषु विष्णुसायुज्यमाप्नुयात् ॥ ४६ ॥
 ललाटे भुजयुग्मे उष्ट्रस्योः कंठकर्पूरे ॥ धारये इर्द्धपुं द्राणि चतुरंगुलमानतः ॥ ४७ ॥ ऊर्हि
 तत्पार्श्वयो प्रोक्तं मानं मीतनु दशांगुलं ॥ बाहुवक्ष्यस्थले पुं द्रमष्टांगुलमुदाहृतं ॥ ४८ ॥
 सर्वजा निष्ठुयो मर्त्यो विष्णु भक्तो महामुने ॥ तस्योर्द्धपुं द्रधरणे सधिकारो बुधैः स्मृतः ॥

पक्षः

५३ भाग
५३ भाग

छपत्रसंकाशं वेणुपत्राकृतं तथा । पञ्चमं कञ्जद्वयसंकाशं तृतीयं मोहनं स्मृतं ॥ ३४ ॥ महाभा
 गवतः शुद्धं पुं पुं ह रिपदाकृतिं । दंटाकारं उवादे विधरयेद्दुर्द्धं पुं पुं कं ॥ ३५ ॥ येशं खचक्रं कि
 नबाहुमूलस्तथोर्ध्वपुच्छांकितं सर्वगात्राः । मातारविंदाक्षधराविशुद्धारहंति लोकानुदुग्धि
 तोद्यसंघातः ॥ ३६ ॥ इति श्रीपद्मपुराणे उत्तरखण्डे उमामहेश्वरसंवादे उर्ध्वपुं पुं पुं विधनं नाम
 एकत्रिंशोऽध्यायः ॥ ॥ गंधधुञ्जो यथाभृङ्गः पुष्पात्पुष्पांतरं व्रजेत् । ज्ञानधुञ्जः तथा शिष्यो
 गुरोर्गुर्वंतरं व्रजेत् । शिष्ये गुरुत्रये प्रोक्तं विष्णवे गुरुपंचकं । वेदे वेदांतशास्त्रेषु शतशो गुरु
 रवः क्रमात् । आदिनैरवे । नराः जीवाः । वानराष्टयः । वा-आपो नरा इति तेषां अयनं । आपो ना
 इति प्रोक्ता आपो विनरसूनुवः । अयनं तस्य संपूर्वं । तेन नारायण स्मृतः ॥ ११२ ॥

सञ्चि

श्राप्यनाकारामनसापापमाचरन्। श्रुतिरवमवेन्नित्यमुर्द्धपुंछां कितोनरः॥२॥

महर्षेः कृष्णार्जुनसंवादे कृष्ण उवाच ॥ सर्वं पुण्यं श्रीं कुरुमं विना ॥
 श्रोत्रं च कच कुपीति कानासिका चैव पंचमी ॥ पायूपस्थं हस्तपादौ चानू ॥ कचैव दशमी स्मृताः ॥
 बुधं चिद्रियाणि पंचैव श्रोत्रादीन्यनुपूर्वशः ॥ कर्मेन्द्रियाणि पंचैव वावायूरीनि प्रचरुते ॥ ए
 कादशमं मनो ज्ञेयं स्वगुणो नामयात्मकं ॥ यस्मिं जिते जितो बौद्धो ॥ नवतः पंचकौ गुणौ ॥ ३ ॥
 शब्दस्पर्शश्चरूपं च रसो जंघश्च पंचमः ॥ ॥ कमलकरा कमलचरण कमलास्याः कमलको
 मलशरीरा ॥ कमलदलायतने जा ॥ स्वरस्वती दूरउदुरितं नः ॥ १ ॥ अत्फकटस्मरतमः परि
 भूयमान लक्ष्मीमनः ॥ कमलकुंडलती गंधमाजीर्वाणमस्तकमणिघटितविविंतां दिना
 रायणो मनसिनः ॥ स्थितिमादधात् ॥ २ ॥ प्रेरकः सूचको चैव वाचको बोधकस्तथा ॥ शिरोको
 दशकश्चेति षडेते गुणवः क्रमः ॥ १ ॥ ॥ समापणं ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥
 उभयमी विमिश्रितं तीर्थं एकादश्यां नवर्जयेत् ॥ विष्णुवस्य विशेषेण ब्रतं तस्य न नश्यति ॥ १ ॥